

Filosofie a veřejnost

Filosofie se v něčem zdá podobat jakémusi umění, které musí očekávat zájem veřejnosti (nebo aspoň její části), i když vlastně nepřináší žádný přímý (materiální) zisk pro případného „konzumenta“; tím se stále víc odlišuje od odborných věd, jejichž „cena“ se hodnotí podle jejich přínosu k řešení nějakých již i mimoodborně zřejmých (prostě se vnučujících) problémů. Na odborných vědách se hodnotí jejich „užitečnost“, zatímco od umění se očekává splnění zcela jiných požadavků, především vyhovění jakémusi uměleckému „vkusu“ (který se ovšem postupem času může dost měnit; zároveň je ovšem třeba mít na zřeteli, že nová tvorba si vždy může vychovávat i nové „konzumenty“, tj. může zvedat úroveň jejich uměleckého vkusu). To sice na jedné straně platí i pro filosofii (ta si také může vychovávat adepty s jemnějším a náročnějším filosofickým „vkusem“), ale na druhé straně musí filosofie výrazně čelit něčemu, proti čemu samo umění nemá ve svém rámci (ve své doméně) dost prostředků, totiž takřka nutnému úpadku, když obecná úroveň vnímavosti poklesá. Umělec se nanejvýš může odvrátit od převládajícího proudu a riskovat, že – přinejmenším dočasně – o jeho díla nebude mít nikdo zájem. Filosof v takém případě musí vždy vědět, že jeho úkolem, ba „povoláním“ („povolaností“) je oslovovat vždy co nejširší kruhy veřejnosti, ovšem aniž by se nějak provinil proti náročným normám své „odborné“ úrovně. Někdy mu ovšem nezbyvá, než se také s důvěrou obracet na příští a přespříští generace, neboť proměny veřejného mínění bývají velmi pomalé, ale přesto něco takového nemůže nikdy nechat bez pozornosti a péče ze své strany. Filosof se vždycky a s velkým nasazením musí snažit veřejnost své doby oslovit a ovlivnit, ale nikdy se nemůže nechat veřejnost – a tedy svou dobu – ovlivňovat nějakým podstatnějším způsobem to, co dělá, na čem pracuje a k čemu je filosoficky zaměřen, orientován.

(Písek, 140717-1.)